

M.A. Semester III Examination, 2014

Sanskrit

Paper : X

(Indian Philosophy Group)

Time : Three Hours

Full Marks : 40

Questions are of value as indicated in the margin

सप्तममविहाय यथेष्टं चतुरः प्रश्नानुत्तरयत। न्यूनतया कस्याप्येकस्योत्तरं देवभाषया लिखत।

प्रतिविभागं द्वयोरुत्तरं कुरुत—

4×10=40

क-विभागः

1. “संसारमहीरुहस्य बीजाय” इति श्लोकांशस्य मुक्तावल्याम् “एतेन ईश्वरे प्रमाणं दर्शितं भवति” इत्यत्र परोद्भावितदोषं निरस्य उक्तमुक्तावलीं साधु व्याख्याहि।
2. शक्तिसादृश्यदीनामतिरिक्तपदार्थत्वमुपपद्यते न वेति विचार्यताम्।
3. “द्रव्यारम्भश्चतुर्षु स्याद् अथाकाशशरीरिणाम्।
अव्याप्यवृत्तिः क्षणिको विशेषगुण इष्यते।।”
अस्याः कारिकायाः साधु व्याख्यानं कार्यम्।
4. सांख्यमतं निरस्य विश्वनाथोक्तदिशा न्यायमते आत्मस्वरूपमुपस्थापयत।

ख-विभागः

5. सोदाहरणं व्याख्यायताम्— ‘विषयेन्द्रियसम्बन्धो व्यापारः सोऽपि षड्विधः’ इति।
6. अनुमितौ परामर्शम् अस्वीकुर्वतां मते दोषं निराकृत्य अत्र विषये न्यायमतं व्यवस्थाप्यताम्।
7. किं तावद् विश्वनाथोक्तं व्याप्तेः प्रथमलक्षणम्? तस्य परित्यागे किं कारणम्।

अथवा

हेत्वाभासलक्षणमुल्लिख्य अनैकान्तिकहेत्वाभासाः व्याख्यायन्ताम्।